

MATERIAŁY BUDOWLANE	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-84
	Wyroby budowlane z kamienia naturalnego	6747-24
	Terminologia Podział, pojęcia podstawowe, nazwy i określenia	Grupa katalogowa 0710

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy jest terminologia (podział, pojęcia podstawowe, nazwy i określenia) wyrobów budowlanych z kamienia naturalnego.

1.2. Zakres stosowania normy. Podaną w normie terminologię wyrobów z kamienia naturalnego należy stosować w normach, literaturze fachowej, dokumentacjach technicznych, technologii, aktach normatywnych, katalogach itp.

2. PODZIAŁ

W zależności od postaci wykorzystywanego wyrobu i spełnianej funkcji, wyroby z kamienia naturalnego dzieli się na następujące grupy:

- elementy kamienne,
- kamień łamany,
- kruszywa i mączki kamienne.

3. POJĘCIA PODSTAWOWE

3.1. Kamień. Określenie techniczne skał litych (zwięzłych) w postaci odspojonej od calizny skalnej tak w sposób naturalny, jak i metodami górnictwami, bez względu na pochodzenie, typ, rodzaj i odmianę skały i niezależnie od ich kształtu, wielkości i przeznaczenia.

3.2. Surowiec kamienny — ogólne określenie kamienia, o odpowiednich własnościach technicznych, służący, poprzez jego uszlachetnienie (przeróbka, obróbka), do produkcji materiałów kamiennych.

3.3. Materiał kamienny — uszlachetniony surowiec kamienny, przygotowany do spełnienia określonego zadania w budownictwie, drogownictwie lub innym przemyśle.

4. NAZWY I OKREŚLENIA

4.1. Elementy kamienne

4.1.1. element kamienny — pojedynczy egzemplarz materiału kamiennego przystosowany do określonego celu lub zastosowania.

4.1.2. blok — bryła kamienia naturalnego o kształcie zbliżonym do prostopadłościanu, o najmniejszym wymiarze liniowym, krawędzi powyżej 20 cm, uzyskana w wyniku urabiania złoży, dzielenia monolitów skalnych lub obróbki brył nieregularnych.

4.1.3. formak — bryła kamienna o kształcie zbliżonym do wyrabianego z niego elementu kamiennego lub będąca jego wielokrotnością, uzyskana w wyniku urabiania skał w złoży lub doprowadzenia kształtu bryły kamienia do kształtu zbliżonego do wykonywanego z formaka — elementu kamiennego.

4.1.4. stopień schodowy monolityczny — element o określonym kształcie, uzyskany w wyniku obróbki bloku lub formaka oraz odpowiednim obrobieniu powierzchni i krawędzi, stosowany na zewnątrz i wewnątrz budynków i budowli.

4.1.5. krawężnik kamienny — element o kształcie prostopadłościanu, łukowato wypukły lub łukowo wklęsły, uzyskany z bloku lub formaka przez odpowiednie obrobienie powierzchni i krawędzi stosowanej w celu zabezpieczenia boków nawierzchni przed rozsuwaniem się i oddzieleniem ich poboczy albo chodnika.

4.1.6. brukowiec nieobrobiony — kamień obtoczony w sposób naturalny (kamień narzutowy, otoczaki), mający obły kształt, zaokrąglone krawędzie i odpowiednią wysokość, stosowany do budowy dróg.

4.1.7. brukowiec obrobiony — element łupany mający kształt zbliżony do prostopadłościanu, którego powierzchnie dolna i górna powinny być prostokątne i w przybliżeniu równoległe do siebie, stosowany do budowy dróg.

4.1.8. brukowiec płytowany — element, którego górna płaska powierzchnia (czoło) jest uzyskana z rozłupania większego kamienia i w przybliżeniu prostopadła do osi pionowej elementu, a powierzchnie dolna i boczna nie powinny być wklęsłe, stosowany do budowy dróg.

4.1.9. słupek — element o określonym kształcie, wymiarach i fakturze powierzchni, uzyskany w wyniku obróbki bloku lub formaka, którego zastosowanie jest uzależnione od wymogów technicznych i użytkowych.

Zgłoszona przez Kombinat Kamienia Budowlanego — Ośrodek Badawczo-Rozwojowy PROKAM
Ustanowiona przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych dnia 16 sierpnia 1984 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 stycznia 1985 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 15/1984 poz. 31)

4.1.10. kostka drogowa — element łupany mający kształt zbliżony do sześciangu lub prostopadłościanu i określone wymiary, stosowany do budowy dróg.

4.1.11. kształtka budowlana — bloczek wieloczętowy — element o kształcie prostopadłościanu, uzyskiwany przez dzielenie (piłowanie lub klinowanie) bloków bądź wycinanie za pomocą ciosania lub piłowania — bezpośrednio z calizny skalnej złoża, stosowany w budownictwie do wznoszenia murów fundamentowych, ścian budowli różnego przeznaczenia oraz jako zewnętrzna okładzina ścian budowli.

4.1.12. kamień przycinany — bryła kamienna przycięta w taki sposób, aby jej powierzchnia licowa miała wyraźny zarys wieloboku i była możliwie wyrównana, stosowany w budownictwie do wznoszenia murów cyklopowych.

4.1.13. kamień łupany (murak) — element o kształcie zbliżonym do sześciangu lub prostopadłościanu, uzyskiwany przez łupanie skały odpowiednimi narzędziami kamieniarskimi, stosowany w budownictwie do wykonywania murów warstwowych i rzędowych.

4.1.14. kamienny wał przemysłowy — element o kształcie cylindrycznym, którego powierzchnia robocza (pobocznica) może mieć fakturę szlifowaną lub polerowaną, stosowany w maszynach papierniczych jako górne walce pras mokrych.

4.1.15. kamienna osełka — element z piaskowca o kształcie prostopadłościennym lub owalnym, którego powierzchnia robocza może mieć fakturę szlifowaną, stosowany do ostrzenia narzędzi rolniczych, rzemieślniczych i gospodarczych.

4.1.16. kamień płytowy — bryła kamienna o spłaszczonym nieregularnym kształcie, uzyskana w sposób naturalny przez dzielenie narzędziami kamieniarskimi skał o wyraźnej oddzielności warstwowej (płytowej) i odznaczających się łupnością, stosowany w budownictwie do wykonywania murów warstwowych i rzędowych.

4.1.17. płyta — płaski element o określonym kształcie, którego dwa wymiary liniowe — długość i szerokość odbiegają znacznie od trzeciego (grubości), a jest uzyskiwany w wyniku piłowania lub rozłupywania brył i bloków kamienia.

4.1.18. płyta (traserska) wzorcowa — element kamienny o powierzchni licowej charakteryzującej się stopniem szorstkości $2,5 \div 20 \mu$ ($0,0025 \div 0,02$ mm) służąca do sprawdzania powierzchni płaskich.

4.1.19. płyta surowa — element o grubości nie przekraczającej 20 cm, stanowiący półfabrykat lub produkt otrzymany w wyniku przecinania brył i bloków kamiennych.

4.1.20. płyta surowa łupana — element określonej wielkości, zbliżony kształtem do prostopadłościanu, uzyskany w wyniku klinowania bloku, stosowany w budownictwie lub stanowiący półfabrykat do produkcji elementów budowlanych.

4.1.21. płyta okładzinowa zewnętrzna lub wewnętrzna — prostopadłościenny element o określonych wymiarach, otrzymany z płyty surowej lub łupanej przez od-

powiednie obrobienie jej krawędzi i powierzchni, stosowany do okładzin wewnątrz lub na zewnątrz budowli.

4.1.22. płyta okładzinowa łupana — element uzyskany przez obrobienie krawędzi płyty surowej łupanej lub bloku, mający powierzchnię licową w fakturze łupanej lub rwanej, stosowany do licowania ścian zewnętrznych i wewnętrznych w budownictwie powszechnym.

4.1.23. płyta posadzkowa — element obcięty z płyty do określonych wymiarów i kształtów oraz mający odpowiednio obrobioną powierzchnię, stosowany na posadzki zewnętrzne lub wewnętrzne.

4.1.24. podokiennik wewnętrzny lub zewnętrzny — element o kształcie płaskiego prostopadłościanu, otrzymany z płyty przez obrobienie widocznych jej powierzchni i krawędzi, stosowany wewnątrz lub z zewnątrz budowli do wykańczania dolnej poziomej części ściany w otworze okiennym.

4.1.25. płyta cokołowa zewnętrzna — element o kształcie prostopadłościanu i określonych wymiarach, uzyskany z płyty surowej lub łupanej przez odpowiednie obrobienie jej powierzchni i krawędzi, stosowany do elewacji cokołów.

4.1.26. cokolik kamienny — kamienny element o kształcie prostopadłościanu lub graniastosłupa, uzyskany z płyty surowej przez odpowiednie obrobienie jej powierzchni i krawędzi, stosowany do wykańczania połączenia posadzek z elementami pionowymi pomieszczeń budynków jak ściany, filary.

4.1.27. stopnica i podstopnica — elementy uzyskane z płyty przez odpowiednie obrobienie jej powierzchni i krawędzi oraz nadanie odpowiednich wymiarów, stanowiące okładzinę stopni schodowych.

4.1.28. płyta chodnikowa — element o kształcie prostopadłościanu o podstawie prostokątnej lub kwadratowej, odpowiednich wymiarach, uzyskany z płyty przez odpowiednie obrobienie ich krawędzi i powierzchni, stosowany do nawierzchni chodników jako ciągi komunikacyjne ruchu pieszego.

4.1.29. kamienny toczak — element piaskowcowy otrzymany z płyty, mający powierzchnię toczną (roboczą) prostopadłą na całym obwodzie do powierzchni bocznych lub nachyloną pod kątem 45° w stosunku do obu powierzchni bocznych obrobionych, stosowany do szlifowania powierzchni wyrobów szklanych i metalowych lub narzędzi gospodarczych i części tnących maszyn rolniczych.

4.2. Kamień łamany — bryły skalne nieregularnego kształtu, o naturalnym przełamie, uzyskiwane przez urabianie skał w złożu lub rozdrabnianie brył skalnych, stosowane w budownictwie i drogownictwie, oraz jako surowiec przeznaczony do produkcji kruszywa.

4.3. Kruszywa i mączki kamienne

4.3.1. kruszywo mineralne — materiał ziarnisty, uszlachetniony, uzyskany w procesie mechanicznej przeróbki surowca kamiennego.

4.3.2. kruszywo łamane — kruszywo uzyskane przez mechaniczne rozdrobnienie surowca kamiennego, charakteryzujące się ziarnami o ostrych krawędziach i powierzchni szorstkiej.

4.3.3. kruszywo łamane zwykłe — kruszywo charakteryzujące się ziarnami o kształcie nieforemnym (niekształtne).

4.3.4. kruszywo łamane granulowane — kruszywo łamane o przewadze ziarn o kształcie foremnym (kształtnych) ze stępieniami krawędziami i narożami.

4.3.5. kruszywo do lastryko i suchych mieszanek — materiał kamienny o uziarnieniu do 20 mm, charakte-

ryzujący się w większości ziarnami foremnymi, uzyskane w wyniku co najmniej dwukrotnego kruszenia surowca kamiennego (marmurowego, dolomitowego, wapiennego, trawertynowego).

4.3.6. mączka kamienna — materiał kamienny nie będący spoiwem, o uziarnieniu do 1,2 mm, powstający przez kilkakrotne kruszenie, mienienie i odsianie surowca kamiennego.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Ośrodek Badawczo-Rozwojowy PROKAM, Kraków.

2. Normy tematycznie związane z niniejszą normą

PN-84/B-01080 Kamień dla budownictwa i drogownictwa. Podział i zastosowanie według własności fizyczno-mechanicznych

PN-78/B-01100 Kruszywa mineralne. Podział, nazwy i określenia

PN-72/B-06190 Roboty kamieniarskie. Okładzina kamienna. Wymagania w zakresie wykonywania i badania przy odbiorze

PN-79/B-06712 Kruszywa mineralne do betonu zwykłego

PN-60/B-11100 Materiały kamienne. Kostka drogowa

PN-60/B-11104 Materiały kamienne. Brukowiec

PN-80/N-02004 Wytyczne opracowywania norm. Normy terminologiczne

BN-80/6714-17 Surowce mineralne. Dolomit

BN-70/6716-02 Materiały kamienne. Kamień łamany

BN-76/6716-03 Materiały kamienne. Bloki i płyty surowe

BN-63/6716-05 Elementy kamienne. Płyty na posadzki wewnętrzne

BN-69/6716-06 Kształtki budowlane z kamieni naturalnych

BN-83/6725-01 Kruszywo mineralne. Kruszywo kamienne łamane ze skał węglanowych do lastryko i suchych mieszanek do tynków szlachetnych

BN-69/6734-01 Suche mieszanki tynków szlachetnych

BN-63/6747-01 Elementy kamienne. Podokienniki zewnętrzne

BN-63/6747-02 Elementy kamienne. Podokienniki wewnętrzne

BN-65/6747-06 Elementy kamienne. Płyty na posadzki wewnętrzne

BN-66/6747-07 Elementy kamienne. Piaskowcowe płyty chodnikowe

BN-66/6747-08 Materiały kamienne. Kamień łupany

BN-70/6747-10 Elementy kamienne. Płyty okładzinowe zewnętrzne i wewnętrzne

BN-70/6747-17 Elementy kamienne. Cokoliki wewnętrzne polerowane

BN-70/6747-18 Elementy kamienne. Płyty do licowania elewacji w układzie warstwowym i warstwowo-wiązanym

BN-73/6747-19 Elementy kamienne. Elementy łupane z płyt tartych

BN-74/6747-20 Elementy kamienne. Płyty okładzinowe łupane

BN-63/6749-03 Kamienne znaki graniczne

BN-63/6749-04 Znaki geodezyjne. Kamienne znaki poligonowe

BN-64/6749-07 Kamienne słupki oddziałowe

BN-64/6749-08 Znaki geodezyjne. Kamienne słupy i płyty znaku wysokościowego

BN-65/6749-09 Znaki geodezyjne. Kamienne elementy znaku triangulacyjnego

BN-84/6774-02 Kruszywo mineralne. Kruszywo kamienne łamane do nawierzchni drogowych

BN-66/6775-01 Elementy kamienne. Krawężniki uliczne, mostowe i drogowe

BN-74/8841-19 Roboty murowe. Mury z kamienia naturalnego. Wymagania i badania przy odbiorze

BN-63/9015-01 Elementy kamienne. Stopnie schodowe monolitowe (pełne)

BN-63/9034-01 Elementy kamienne. Okładziny stopni schodowych. (Stopnice i podstopnice)

BN-69/9164-01 Kreda pastewna

ZN-79/6714-02 Surowce mineralne. Mączka dolomitowa dla przemysłu szklarskiego

3. Literatura

Ilustrowany słownik techniczny dla wszystkich. Warszawa: 1969. Słownik górniczy. Znormalizowane nazwy i określenia. Warszawa: Wydawnictwa Normalizacyjne 1969.

Katalog Wyrobów Krakowskich Zakładów Kamienia Budowlanego. Cennik. Materiały Kamienne nr 152-Z/82.

Cennik. Kruszywa i Surowce Mineralne nr 151-Z/82.

Tyrowicz T.: Kamieniarstwo. Cz. I. Technologia surowca kamieniarskiego. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Szkolnictwa Zawodowego 1952.

Tyrowicz T.: Kamieniarstwo. Poradnik. Związek Izb Rzemieślniczych. Warszawa: 1970.

Kamiński M., Skalmowski W.: Kamienie budowlane i drogowe. Warszawa: Wydawnictwo Geologiczne 1958.

Szrednicki W.: Praca analityczno-badawcza ABP. Wyroby budowlane z kamienia naturalnego. Podział i określenia. Kraków: 1981.

4. Autor projektu normy — mgr inż. Hanna Dyja i mgr inż. Zbigniew Maślej — Ośrodek Badawczo-Rozwojowy PROKAM, Kraków.